

Біленський заклад загальної середньої освіти I – III ступенів
Володимирецької селищної ради

Схвалено
Рішенням методичного об'єднання
«Педагогічні сходинки»
від 29. 09. 2022 р
Протокол №1

Схвалено
Рішенням педагогічної ради
від 30 серпня 2022 р.
Протокол №1

Зарубіжна література
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДЛЯ 5 КЛАСУ

Розроблено на основі модельної навчальної програми

Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.).

Зміст навчальної програми забезпечує підручник

«Зарубіжна література» 5 клас

(авт. Ніколенко О., Ісаєва О., Клименко Ж., Мацевко-Бекерська Л., Юлдашева Л., Рудніцька Н., Туряниця В, Тіхоненко С., Вітко М., Джангобекова Т.)

Підготувала Любов Блищик

2022/2023 н.р.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	3
1.1. Завдання навчального предмету «Зарубіжна література» у реалізації мети базової загальної середньої освіти... 3	3
1.2. Пріоритетні напрямки викладання предмету «Зарубіжна література» у здобутті базової середньої освіти..... 5	5
1.3. Функції навчального предмету «Зарубіжна література» у реалізації мети базової загальної середньої освіти..... 6	6
2. Компетентнісний потенціал навчального предмету «Англійська мова»..... 7	7
2.1. Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації.....14	14
3. Структура навчального предмета «Зарубіжна література» протягом адаптаційного циклу (5-6 класи)	
комунікативна компетентність..... 15	15
3.1. Базові знання в межах предмета «Зарубіжна література» визначені Державним стандартом..... 16	16
3.2. Особливості організації освітнього процесу під час вивчення зарубіжної літератури в 5-6 класах..... 16	16
4. Розподіл годин та очікувані результати навчання за темами..... 17	17
5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти..... 26	26
5.1. Критерії оцінювання навчальних досягнень предмету «Зарубіжна література»..... 27	27
5.2. Види робіт із зарубіжної літератури..... 29	29
5.3. Критерії оцінювання виразного читання напам'ять художніх творів..... 32	32
5.4. Критерії оцінювання творчих проєктів (мультимедійні презентації, відеороботи, буктрейлери та ін.)..... 33	33
5.5. Орієнтовний перелік інструментів формувального оцінювання..... 34	34

1. Пояснювальна записка

Навчальна програма — нормативний документ, який окреслює коло основних знань, умінь та навичок, що підлягають засвоєнню з навчального предмету., а також містить перелік тем матеріалу, що вивчається, рекомендації щодо кількості годин на кожну тему курсу. Навчальну програму із зарубіжної літератури складено на основі модельної навчальної програми «Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.), яку рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 №795).

Навчальна програма із зарубіжної літератури визначає її місце і значення у мовно-літературній галузі базової середньої освіти, її загальний зміст, знання та уміння, які набувають здобувачі освіти у результаті вивчення дисципліни та у процесі формування ключових компетентностей.

Вчитель самостійно розробляє календарно-тематичне панування у відповідності до навчальної програми, враховує запропоновану кількість годин на вивчення тем, розподіляє години на вивчення художніх творів і види навчальної діяльності, для досягнення здобувачами освіти очікуваних результатів навчання.

1.1. Завдання навчального предмету «Зарубіжна література» у реалізації мети базової загальної середньої освіти

Сучасна та нова українська школа має стати зорієнтованою на діяльнісне навчання, гармонійний розвиток і моральне виховання учнів, зокрема через їх прилучення до скарбниці художньої літератури різних країн і народів світу. «Зарубіжна література» як навчальний предмет, що охоплює різноманіття національних літератур, містить величезний духовний потенціал, необхідний для української молоді початку третього тисячоліття.

У процесі вивчення зарубіжної літератури учні мають змогу відкрити інші країни та культури крізь призму художніх творів, заглибитися у світ людських почуттів та стосунків, пізнати життя природи та суспільства, відчутти силу творчої

фантазії та людської думки, критично мислити й співпереживати разом із літературними персонажами, краще розуміти себе та інших, цінувати «своє» (рідне, національне) і поважати «чуже» (значуще для розвитку власної особистості та української нації), сформувати гуманістичний світогляд і національну свідомість на основі громадянських пріоритетів і толерантності до інших народів, рас, національностей.

Головна мета вивчення зарубіжної літератури в системі середньої освіти – прилучення учнів до найкращих здобутків класичної й сучасної художньої літератури різних країн і народів, формування компетентних читачів, здатних творчо сприймати, критично оцінювати й насолоджуватися художніми творами, брати участь у різних комунікативних ситуаціях та взаємодії (зокрема із застосуванням цифрових технологій) на підставі прочитаних художніх текстів і медіатекстів відповідно до контексту.

Завдання вивчення зарубіжної літератури в основній школі:

- репрезентувати актуальні для школярів художні твори (класичні та сучасні), необхідні для духовної та психологічної адаптації людини в сучасному полікультурному суспільстві;
- сформувати в учнів сталу потребу в діалозі з творами словесного мистецтва, необхідність у власній рефлексії над почуттями й б думками, які виникають в семантичному та естетичному полі художнього тексту;
- навчити школярів естетично сприймати літературні твори, виявляти їх художню своєрідність, розглядати в контексті розвитку загальнолюдської культури та національних культур різних країн і народів;
- розширити особистісний культурно-естетичний тезаурус учнів на основі набутих знань про художню літературу світу, практичних умінь і навичок сприймання, аналізу, інтерпретації, дослідження художніх творів зарубіжних письменників від давнини до сучасності, а також у процесі творчого діалогу із художніми текстами і відповідними медіатекстами;
- розвивати високі моральні якості школярів, їхні ціннісні орієнтації, ставлення, емоційно-чуттєву сферу особистості;
- виховувати в учнів патріотизм, повагу до національних традицій і різних культур, толерантне ставлення до «інакшості», до відмінного від власного погляду.

Результатом вивчення зарубіжної літератури в основній школі має стати не сума розпорошеної інформації, а сформована здатність учня/учениці комплексно використовувати набуті знання, уміння, навички в різноманітних життєвих ситуаціях і в процесі соціальної адаптації до умов сучасного мультикультурного і різнополярного суспільства.

1.2. Пріоритетні напрямки викладання предмету «Зарубіжна література» у здобутті базової середньої освіти.

Провідними векторами викладання зарубіжної літератури є формування в учнів стійкого інтересу до читання класичної та сучасної літератури, прагнення до активного діалогу із книжкою, самостійного пошуку та критичного осмислення художніх творів у процесі різних видів діяльності (індивідуальних, у парі, мікрогрупі, колективі), використання багатства сучасних бібліотечних і цифрових ресурсів. Дана навчальна програма із зарубіжної літератури спрямована на створення в учнів різнобічного уявлення про світ, формування позитивного мислення і творчої уяви, а також на виховання в них відчуття причетності до духовної культури країн і народів світу з позиції свідомого(ої) громадянина/громадянки України.

Отже, пріоритетами викладання предмета «Зарубіжна література» є такі:

- **антропологічний** (з позицій якого головним аспектом вивчення літературних творів є особистість учня, його естетичне сприйняття і творчий розвиток);
- **аксіологічний** (спрямований на розвиток в учнів сталого інтересу до взірців світового красного письменства, уміння читати і творчо сприймати художні твори зарубіжних письменників, збагачуватися фундаментальними цінностями культури різних країн і народів, вирішувати життєві ситуації з урахуванням набутого читацького досвіду);
- **українознавчий** (метою якого є презентація зарубіжної літератури крізь призму української культури, що в умовах глобалізації сучасного світу буде сприяти виявленню і збереженню національної ідентичності школярів, сприйняттю української культури як невід'ємного складника світової, вихованню молодого(ої) громадянина/громадянки України, який(а) пізнає і досліджує реалії своєї країни, традиції рідної культури й усвідомлює їх у світовому контексті);

- *полікультурний* (реалізація якого передбачає вивчення художніх текстів національних культур у контексті розвитку світової літератури, розкриття різноманітних аспектів взаємодії творів різних національних традицій, що буде сприяти вихованню полікультурної особистості, формуванню культури міжетнічних і міжнаціональних відносин, толерантного і шанобливого ставлення до інших національних традицій, запереченню будь-яких форм насильства);
- *етичний* (який передбачає, що робота над художніми текстами, включеними до програми, дозволить не тільки збагатити учнів знаннями класичної й сучасної зарубіжної літератури, але і, що не менш важливо, запропонує варіанти вирішення моральних проблем, що хвилюють школярів).

1.3. Функції навчального предмету «Зарубіжна література» у реалізації мети базової загальної середньої освіти

Предмет «Зарубіжна література» в галузі загальної середньої освіти виконує такі функції:

- 1) пізнавально-ціннісну (пізнання життя, людини й світу через художню літературу, формування ціннісних орієнтирів особистості в період її становлення);
- 2) естетичну (розвиток уявлень про специфіку мистецтва слова, естетичного смаку, умінь розрізняти художню вартість творів);
- 3) розвивальну (розвиток розумових і творчих здібностей, критичного мислення, індивідуального стилю пізнавальної діяльності, навичок роботи з книжкою та комп'ютером із метою розширення кола читання, формування культури спілкування);
- 4) соціально-адаптаційну (соціокультурна адаптація особистості до умов сучасного суспільства);
- 5) виховну (виховання моральних і громадянських якостей, національної свідомості, відповідальності за збереження духовних надбань України й людства).

Вивчення зарубіжної літератури спрямоване не лише на набуття знань про доробок письменників, окремі художні твори, літературні жанри та стилі, а передусім покликане залучити учнів до процесу суб'єктивізації знань, пізнання довколишнього світу і самопізнання в процесі навчання, народження у свідомості школярів «власного тексту» культури,

збагаченого особистісним «Я», що сприятиме розширенню емоційно-чуттєвого досвіду учнів, формуванню їхніх ціннісних орієнтацій і ставлень, залученню їх до міжкультурного діалогу через здобутки світового красного письменства. Сприяючи культурному зближенню України із країнами Європи і світу, зарубіжна література є важливим чинником духовного розвитку української нації, виховання молодого покоління патріотів, відданих національним ідеалам і водночас відкритих до здобутків інших країн і народів.

2. Компетентнісний потенціал навчального предмету «Англійська мова»

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у *Зорянському ліцеї Слов'янської сільської ради* на основі ключових компетентностей як результату навчання. Зарубіжна література разом із іншими навчальними предметами та інтегрованими курсами сприяє формуванню ключових компетентностей учнів. Компетентнісний потенціал навчального предмета «Зарубіжна література» представлено в таблиці:

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Вільне володіння державною мовою	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • читати, сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати художні твори (класичні й сучасні) зарубіжних письменників в найкращих українських перекладах, а також інші інформаційні тексти відповідно до літературного контексту; • усно й письмово висловлювати думки, почуття, погляди; • розуміти, оцінювати, презентувати здобутки видатних українських письменників, українських перекладачів творів зарубіжної літератури та їхній внесок у становлення й розвиток української літературної мови; • використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах; • адаптуватися до умов спілкування, розв'язувати нестандартні завдання, використовуючи потенціал

		<p>української мови та відповідні комунікативні стратегії.</p> <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поцінювання української мови як державної – чинника національної та громадянської ідентичності; • готовність спілкуватися державною мовою; • прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя; • потреба в читанні художньої літератури українською мовою.
2	<p>Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • читати, сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати художні твори зарубіжних письменників та інформаційні тексти відповідно до контексту іншими мовами (які вивчаються в закладі освіти); • використовувати художні твори зарубіжних письменників і власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов; • використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів у галузі зарубіжної літератури (класичної і сучасної). <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до міжкультурного діалогу; • розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для оволодіння інформацією (зокрема художньої літератури різних країн і народів) та міжкультурного спілкування; • розуміння внеску видатних зарубіжних письменників у розвиток літературної мови країни/народу, до якої (ого) вони належать; • відкритість до вивчення іноземних мов; • дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників; • толерантність до представників іншої країни/народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя; • потреба в читанні художньої літератури іноземними мовами;

		<ul style="list-style-type: none"> • готовність спілкуватися іноземною/іноземними мовою/мовами.
3	Математична компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • установлювати причинно-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; • формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку; • перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, таблиця, схема тощо) для розв'язання комунікативних завдань; • аналізувати літературний твір зарубіжної літератури, виокремлювати його компоненти, встановлювати взаємозв'язки між ними у межах художнього цілого; • порівнювати літературні твори (або їх компоненти), літературні явища (однієї або кількох національних літератур), оригінали й переклади творів зарубіжних письменників, різні українські переклади художніх творів. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем; • розуміння літературного твору як структури, що має певну художню організацію.
4	Компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів; • спостерігати, аналізувати, здійснювати мовні експерименти, досліджувати мовні й літературні тексти/явища; • використовувати сучасні технології (зокрема цифрові) для розширення кола читання художньої літератури; • використовувати ціннісний потенціал художньої літератури для вирішення екологічних проблем, збереження природного й соціокультурного середовища. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного

		<p>розвитку;</p> <ul style="list-style-type: none"> • опертя на культурні здобутки зарубіжних країн у процесі інтеграції до сучасного світу та прокладання особистої життєвої траєкторії.
5	Інноваційність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • презентувати власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби вираження мовлення, зокрема із використанням прикладів, цитат із творів зарубіжних письменників (класичних і сучасних); • мобілізувати ресурси (зокрема нематеріальні та цифрові) навчання, спілкування, дослідження літературних і мовних явищ, провадження інноваційної діяльності; • ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності; • у процесі розв'язання життєвих ситуацій та прийняття особистих рішень спиратися на морально-етичний та естетичний досвід, який містить художня література різних часів і народів. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших; • морально-етична відповідальність за власні вчинки; • усвідомлення необхідності поєднання інноваційного поступу особистості/суспільства із морально-етичними нормами, стратегіями толерантної комунікації та міжкультурної взаємодії.

6	Екологічна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати потенціал художніх текстів зарубіжної літератури та медіатекстів щодо висвітлення діяльності людини як частини природи; • критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі та прогнозувати її наслідки, зокрема відображені в художніх текстах і медіатекстах; • використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів, формування екологічної культури та забезпечення сталого розвитку суспільства. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність зберігати й відновлювати природні ресурси для сьогодення та майбутніх поколінь; • інтерес до здобутків зарубіжних письменників, які зробили вагомий внесок у висвітлення екологічних проблем, у формування та поширення ідей сталого розвитку суспільства.
7	Інформаційно-комунікаційна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати різні види сприймання художніх текстів та медіатекстів для пізнання та естетичного задоволення; • діяти за алгоритмом при складанні плану для розв'язання комунікативних завдань; • комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі; • розрізняти емоції інших осіб у контексті діалогу із художнім твором і в комунікативних ситуаціях; • розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм; • застосовувати сучасні цифрові технології для збагачення читацького досвіду та розширення кола читання художньої літератури різних країн і народів (класичної та сучасної). <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • задоволення пізнавального (зокрема читацького) інтересу в інформаційному середовищі; • прагнення етично й естетично взаємодіяти у віртуальному просторі; • готовність дотримуватись авторських прав та мережевого етикету; • прагнення особистого розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій.

8	Навчання впродовж життя	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначати власні читацькі та комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення; • використовувати ефективні навчальні стратегії для вивчення державної та іноземних мов, зокрема із використанням потенціалу творів зарубіжної літератури (класичних і сучасних) в оригіналах і українських перекладах; • постійно збагачувати власний словниковий запас, зокрема із використанням творів зарубіжних письменників в українських перекладах; • регулярно читати твори зарубіжної літератури (класичні й сучасні), розрізняти їх за рівнем художньої вартості, визначати їх емоційноціннісний потенціал та естетичну довершеність; • орієнтуватися у світі класичної та сучасної літератури; • користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прагнення удосконалювати читацькі вміння та навички, власне мовлення впродовж життя, розвивати естетичну і мовну інтуїцію; • руйнування власних комунікативних бар'єрів; • розуміння ролі читання, зокрема художніх творів зарубіжної літератури, для гармонійного розвитку й самовдосконалення; • прагнення до збагачення читацького й мовленнєвого досвіду за рахунок долучення до здобутків художньої літератури різних країн і народів.
9	Громадянські та соціальні компетентності	<p><u>Громадянські компетентності</u></p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію; • використовувати комунікативні навички та багатомовність для ведення міжкультурного діалогу; • уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях і діях; • критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на цінності українського народу та міжнародний досвід, зокрема культурні здобутки світу; • виявляти у творах художньої літератури громадянські ідеї, теми, мотиви, образи, актуальні для України, а також для різних країн і народів. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • любов до України, шанобливе ставлення до її історії, культури, державних символів; • сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у художніх текстах зарубіжних авторів; • повага і толерантне ставлення до різних народів і культур;

		<ul style="list-style-type: none"> • відкритість до культурного різноманіття шляхом читання творів зарубіжної літератури, вивчення мови/мов та здійснення міжкультурної комунікації; • повага до права та законодавства щодо забезпечення функціонування української мови як державної; • утвердження права на власну думку. <p><u>Соціальні компетентності</u></p> <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виявляти у творах зарубіжної літератури (класичних і сучасних) соціально важливий зміст, застереження й прогнозування суспільства щодо згубних тенденцій; • розкривати значення творів зарубіжної літератури для окремої країни/нації/народу, світової цивілізації, українського суспільства; • використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі; • враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб; • враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби; • застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним та маніпулятивним впливам, що є загрозою здоров'ю; • конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах, реалізуючи принципи свободи особистості. <p>Ставлення</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманіття мовних засобів та потенціалу художньої літератури (зокрема зарубіжної); • прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших країн засобами мови й художньої літератури (зокрема зарубіжної);
10	Культурна компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати мову і потенціал художньої літератури світу для духовного, культурного й національного самовираження; • читати, аналізувати, інтерпретувати художні тексти зарубіжних авторів; • сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в художніх творах зарубіжних письменників та медіатекстах; • використовувати досвід взаємодії з творами художньої літератури та мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення культурного і життєвого досвіду; • створювати тексти/медіатексти з метою вираження власних ідей, почуттів, досвіду та використання відповідних художніх творів, мовленнєвих засобів;

		<ul style="list-style-type: none"> • орієнтуватися у світі класичної й сучасної літератури різних епох, країн і народів; • добирати твори художньої літератури для читання, щоб одержати насолоду і користь від прочитаного; • сприймати й інтерпретувати літературні твори в контексті розвитку національної та світової культури; • розглядати художні твори в контексті розвитку культури; • розвивати власну читацьку культуру і творчі здібності. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • потреба в читанні творів художньої літератури (зокрема зарубіжної) для самопізнання й пізнання світу через мистецтво слова, задоволення та рефлексії над прочитаним; • цінування художньої літератури як мистецтва слова в контексті духовних надбань людства; • відкритість до міжкультурної комунікації; • зацікавленість світовими культурними здобутками; • усвідомлення значення художньої літератури як важливої складової культури людства, її ролі в духовному поступі українського народу і розвитку світової цивілізації; • готовність сприймати художній твір як структуру, відкриту до читацьких інтерпретацій.
11	<p>Підприємливість і фінансова грамотність</p>	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію для розвитку ідеї та її реалізації; • презентувати власні ідеї та ініціативи зрозуміло, грамотно з використанням доцільних виражальних засобів; • використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень; • спиратися на етичний потенціал художньої літератури в процесі реалізації життєвих задач, підприємницьких рішень; • описувати власні вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, особистого розвитку та соціальних ініціатив; • пояснювати заощадження, інвестування, запозичення тощо у соціальному та морально-етичному контексті, зокрема на прикладі літературних творів зарубіжних авторів; • зіставляти фінансовий зиск та морально-етичні ризики, якщо вони виникають (зокрема на прикладі творів художньої літератури). <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність брати на себе відповідальність за себе та інших осіб; • відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку; • розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі;

		<ul style="list-style-type: none"> • усвідомлення важливості володіння державною мовою та спілкування іноземними мовами для забезпечення добробуту і фінансового успіху; • готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів із дотриманням морально-етичних норм.
--	--	---

2.1. Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації

Основою для їх формування ключових компетентностей є наскрізні вміння, а саме:

- 1) читання з розумінням,
- 2) висловлення власної думки усно й письмово,
- 3) критичне та системне мислення,
- 4) логічне обґрунтування позиції,
- 5) творча діяльність, що передбачає креативне мислення,
- 6) ініціативність,
- 7) конструктивне керування емоціями,
- 8) оцінювання ризиків,
- 9) прийняття рішень,
- 10) розв'язування проблем,
- 11) співпраця та спілкування з іншими.

Розвиток наскрізних умінь не обмежується окремими завданнями або певними етапами уроку, натомість має наскрізний характер, тож вчитель створює сприятливі умови, віддаючи перевагу особистісно-зорієнтованому навчанню та добираючи сучасні технології, методи, прийоми. Вивчення навчального предмету «Зарубіжна література» окрім розвитку комунікативних мовленнєвих умінь забезпечує послідовне та поступове набуття учнями наскрізних умінь.

3. Структура навчального предмета «Зарубіжна література» протягом адаптаційного циклу (5-6 класи)

Згідно з Державним стандартом базова середня освіта охоплює два цикли – 5-6 класи (*адаптаційний цикл*) і 7-9 класи (*базове предметне навчання*). Відповідно курс зарубіжної літератури під час здобуття базової середньої освіти має два етапи: **5-6 класи – прилучення до читання художньої літератури; 7-9 класи – системне читання художньої літератури.**

У 5-6 класах поєднано проблемно-тематичний і жанровий принципи побудови програми із настановою на формування початкових уявлень про окремі літературні явища та поняття. Протягом вивчення зарубіжної літератури в 5-6 класах класичні твори й твори сучасних письменників поєднані в межах окремих розділів і тем на підставі образно-тематичної або жанрової подібності.

Наскрізним стрижнем навчального предмета «Зарубіжна література» є поєднання класичної й сучасної літератури, художніх творів і медіатекстів. Це дає змогу вибудувати єдиний простір цікавих для учнів третього тисячоліття творів, що належать до різних культур, забезпечити умови для діалогу класики й сучасності, реалізувати різновекторність у пізнавальній діяльності, залучити інтермедіальність як один із ефективних шляхів вивчення зарубіжної літератури, підвищити мотивацію учнів до читання найкращих книжок світу.

Основні принципи, на яких будується навчальна програма для 5-6 класів, – *хронологічний* (вивчення зразків світового красного письменства відповідно до розвитку літературного процесу), *жанрово-родовий* (розгляд художніх творів у їхній родовій та жанровій специфіці), *концентричний* (можливість розширення, нарощування знань, умінь і навичок учнів, повертатися до певних творів, жанрів чи періодів національних літератур на різних етапах дорослішання учнів), *проєктивний* (здатність рухатися від початкових уявлень про літературне явище або поняття до його проєкції в часі й просторі культури, постійно поглиблювати знання класичної та сучасної літератури, розвивати вміння та навички роботи з різними ресурсами, зокрема цифровими).

На основі модельної навчальній програми до кожного розділу запропоновано рубрики, що сприятимуть вивченню зарубіжної літератури з урахуванням досягнень літературознавства, культурного контексту, українознавчого аспекту, сучасного медіапростору: Теорія літератури (ТЛ), Література і культура (ЛК), Україна і світ (УС), Медіатекст (МТ).

3.1. Базові знання в межах предмета «Зарубіжна література» визначені Державним стандартом.

Насамперед це *літературний твір* (класичної або сучасної художньої літератури) в аспектах актуальної національної та загальнолюдської проблематики (історична, соціальна, морально-етична, філософська тощо), жанрово-родового поділу художньої літератури, змісту і форми художнього твору (тема, ідея, фабула, сюжет, композиція, образ, поетика), історико-культурного контексту, перебігу літературного процесу, індивідуального стилю письменника, естетичної вартості твору, його відкритості для інтерпретацій у часі, розвитку української перекладацької традиції, збагачення емоційного та естетичного досвіду читача/читачки.

У межах навчальної програми предмета «Зарубіжна література» доречно залучені й інші базові знання, що становлять основу мовно-літературної галузі, зокрема: *інформація*, її джерела, види та вміння працювати з нею; *комунікація* як взаємодія в ситуаціях спілкування та використання різних форм мовлення і мовленнєвих стратегій; *текст* (зокрема медіатекст) як більш широке поняття порівняно із «художній текст», різновиди, зміст і структури текстів у сучасну добу; *мовні засоби*, що використовуються в художніх текстах відповідно до задуму письменника та культурної ситуації доби.

3.2. Особливості організації освітнього процесу під час вивчення зарубіжної літератури в 5-6 класах.

Виходячи із освітньо-виховних завдань вивчення літератури в основній школі, а також вікових особливостей сприйняття художніх творів учнями різних читацьких груп побудова курсу здійснюється на основі проблемно-тематичного і жанрового підходів.

У процесі викладання зарубіжної літератури слід звернути увагу на можливості використання окремих елементів компаративістики – порівняння явищ однієї національної літератури, художніх творів різних національних культур, художніх текстів і медіатекстів (наприклад, кінофільмів, мультфільмів за прочитаними творами тощо), літературних творів і творів інших видів мистецтва, художніх і нехудожніх текстів (наприклад, науковопопулярних, документальних тощо), оригіналу і перекладу. Спираючись на Державний стандарт і модельну навчальну програму, важливо реалізовувати сучасні підходи до вивчення літератури в школі. Особистісно орієнтоване навчання, діалогічний характер викладу матеріалу досягаються завдяки застосуванню новітніх педагогічних технологій. Згідно із Державним стандартом у межах мовно-літературної галузі передбачено різні види діяльності учнів в умовах стрімкого розвитку інформаційного суспільства, зокрема не лише із художніми текстами (у книжковому форматі), а й цифровими ресурсами, соцмережами, медіатекстами тощо. Відповідно вчителю слід завчасно перевірити необхідний цифровий контент для безпечної роботи з ним учнів, провести інструктаж щодо основних правил поведінки в інтернет-просторі та в онлайнвзаємодії, повідомити про необхідність дотримання етичних норм і академічної доброчесності. Під час вивчення зарубіжної літератури доречно буде *системно* представляти інформаційно-

комунікаційні технології навчання, вони значно підсилюють інтерес до навчання та активізують творче сприйняття учнями художніх творів.

4. Розподіл годин та очікувані результати навчання за темами

Навчальна програма розрахована на 1,5 години на тиждень (всього 53 годин/рік)

5 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
<i>Вступ. Роль книжки в третьому тисячолітті (2 години)</i>		
<p>Учень/учениця</p> <p><i>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях</i> визначає мету (провідну думку) почутого та/або прочитаного висловлювання та його форму (монолог/діалог); формулює і відповідає на запитання за змістом почутого та/або прочитаного повідомлення; відтворює усно (творчо переказує (повністю або частково), коментує, інтерпретує) почутий та/або прочитаний текст.</p> <p><i>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</i> характеризує, обговорює порушені в художньому тексті/медіатексті теми й проблеми читання, діалогу з книжкою, формування якостей творчого читача/читачки; проєктує власний або відомий життєвий досвід на порушені в тексті проблеми; висловлює в усній формі власні думки, почуття і враження, викликані прочитаними раніше творами зарубіжної літератури, розмірковує про користь паперових та електронних</p>	<p>Роль книги та читання художньої літератури для формування гармонійної особистості. Види читання в цифрову епоху. Паперові та електронні книги.</p> <p><i>Теорія літератури (ТЛ)</i> Зарубіжна література.</p> <p><i>Література і культура (ЛК)</i> Роль художньої літератури в житті людини та сучасному суспільстві.</p> <p><i>Україна і світ (УС)</i> Українські ресурси (друковані, цифрові та ін.) художніх творів для школярів.</p> <p><i>Медіатекст (МТ)</i> Бібліотеки в медіапросторі. Популяризація читання художньої літератури медійними засобами.</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком» або ін.), визначення провідної думки та деталей почутого та/або прочитаного тексту, формулювання запитань до тексту, відповіді на запитання до тексту, творчий переказ тексту, коментування та інтерпретація тексту, самостійне збирання інформації, написання мінітвору або створення посту для соцмереж, дискусія (очно або в онлайн-середовищі), розповідь про улюблений твір, виокремлення і пояснення окремих мовних явищ у своєму і чужому мовленні.</p>

<p>книг.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі створює власні міркування про улюблену книжку у вигляді мінітвору або посту для соцмереж; дискутує (очно або в онлайн- середовищі) на тему читання та вибору художньої літератури, порівнює позиції учасників дискусії, обстоює власну позицію.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх.</p>		
<p>СКАРБНИЦЯ НАРОДНИХ КАЗОК (6 годин)</p>		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях стисло переказує (усно) зміст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, акцентує увагу на окремих деталях; перефразовує репліки в діалозі персонажів; унаочнює та візуалізує зміст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту (малюнки, комікси тощо) для відтворення змісту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті; формулює тему та основну думку художнього тексту/медіатексту; проводить паралелі між образами та ситуаціями, зображеними в художньому тексті/медіатексті і власним життєвим досвідом; висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним художнім текстом/медіатекстом, а також своє ставлення до</p>	<p>Казки народів світу: різновиди, ознаки, загальнолюдські ідеали та національна самобутність.</p> <p>Індійська народна казка «Фарбований шакал». Викриття в образах тварин негативних людських якостей.</p> <p>Китайські народні казки «Пензлик Маляна». «Пензлик Маляна». Поетизація мистецтва й ушавлення образу митця в казці. Слова й учинки героїв та героїні. Китайські національні символи.</p> <p>Брати Якоб (1785-1863) і Вільгельм (1786-1859) Грімм. «Пані Метелиця». Значення діяльності братів Я. і В. Грімм для розвитку європейської культури. Зіставлення образів героїнь казки «Пані Метелиця».</p> <p>Утвердження у творі доброти, працьовитості, справедливості.</p> <p>(ТЛ) Фольклор, народна казка, сюжет, мандрівні сюжети.</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне або ін.), усний переказ почутого та/або прочитаного тексту з акцентуванням на окремих деталях, творчий перефраз реплік персонажів, унаочнення та візуалізація змісту почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, виокремлення головної і другорядної інформації в тексті, формулювання теми та основної думки тексту, проведення паралелей між образами та ситуаціями тексту й власним життєвим досвідом, висловлювання в усній та/або письмовій формі власних почуттів</p>

<p>зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо; переказує зміст художнього тексту/медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі створює власне висловлення про вчинок/вчинки персонажа(ів), враховуючи основні засади академічної доброчесності; складає та оформлює власне висловлення згідно з ustalеними нормами сучасної української мови; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення виокремлює та розрізняє в художніх текстах мовні одиниці різних рівнів (частини мови, форми слова, словосполучення, речення тощо), визначає їхню роль у характеристиці персонажів, розкритті подій і явищ; відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів (створення стилізації казки або фанфіку).</p>	<p>(ЛК) <i>Культурні традиції, національні особливості світосприймання в казках різних країн і народів.</i></p> <p>(УС) <i>Подібні образи в зарубіжних і українських казках Фарбований Шакал – Фарбований Лис, пасербиця з казки «Пані Метелиця»</i></p> <p>(МТ) <i>«Пані Метелиця» (режисер Г. Кольдиць, НДР, 1963) та ін.</i></p>	<p>і ставлень до казкових персонажів і подій, усний переказ змісту казки (або уривку), створення власного письмового висловлення (мінітвір або ін.) про вчинок/вчинки персонажа (ів) із дотриманням норм сучасної української мови, добирання доречних засобів мовної виразності, виокремлення у прочитаному тексті мовних одиниць різних рівнів та визначення їхньої ролі у творі, відтворення окремих художніх засобів казки у процесі створення стилізації казки або фанфіку.</p>
--	--	--

ЛІТЕРАТУРНІ КАЗКИ СВІТУ (9 годин)

<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; самостійно складає простий план почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; у разі потреби грамотно перепитує співрозмовника (формулює відповідні запитання) для уточнення важливих для розуміння почутого та/або прочитаного деталей; вибірково переказує (усно) зміст почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; передає з використанням окремих</p>	<p>Літературна казка та її ознаки. Подібності й відмінності від народної казки.</p> <p>Ганс Крістіан Андерсен (1805–1875). «Снігова королева». «Снігова королева». Боротьба добра і зла в казці. Утвердження дружби та вірності. Перешкоди на шляху Герди, її помічники. Чарівний світ твору.</p> <p>Оскар Уайльд (1854–1900). «Хлопчик-Зірка». Символічний зміст назви твору. Динаміка образу головного героя, його стосунки з матір'ю та іншими персонажами. Шлях Хлопчика-Зірки від егоїзму й</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване або ін.), відповіді на запитання за змістом почутого та/або прочитаного художнього тексту та медіатексту, складання простого плану почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, формулювання запитань для уточнення важливих для розуміння змісту деталей,</p>
---	--	---

способів і засобів візуалізації (у формі малюнка, постера, фотоколажу або ін.) враження від почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту.

II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів

читає тексти у різний спосіб (оглядово, вибірково, з коментуванням, в особах тощо) відповідно до мети читання; проєктує власний або відомий життєвий досвід на порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми; визначає спільні та різні елементи змісту і форми у фольклорних і літературних казках; характеризує емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку та вчинки; переказує зміст художнього тексту/медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання; творчо опрацьовує прочитаний художній текст/медіатекст, у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо.

III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі створює письмові тексти (коментар, пост для соцмереж щодо прочитаного твору або ін.), зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення; знаходить і виправляє недоліки та помилки в будові і мовному оформленні власного висловлення; аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; коригує текст на основі проведеного аналізу.

IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читачької діяльності та індивідуального мовлення творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні, обґрунтовуючи зроблений вибір.

байдужості до відкриття в собі любові й милосердя. Фальшиві та справжні цінності. Любов до матері – одна з визначальних цінностей життя. Краса зовнішня та внутрішня. Синтез фольклорних і літературних елементів у творі.

Астрід Анна Емілія Ліндгрєн (1907–2002).

«Пеппі Довгапанчоха»

Астрід Анна Емілія Ліндгрєн. «Пеппі Довгапанчоха». Дивовижний світ мрій і пригод Пеппі та її друзів у повісті «Пеппі Довгапанчоха». Безжурний характер і винахідливість Пеппі, її вміння перетворювати життя на диво. Казкові елементи в повісті.

(ТЛ) Літературна казка, подібності й відмінності літературної казки від народної.

Тема та ідея художнього твору, оригінал і переклад. Поглиблення поняття: сюжет.

(ЛК) Національні особливості літературних казок зарубіжних письменників.

(УС) Українські переклади літературних казок різних країн.

(МТ) Фільмографія: казкові сюжети Г.К. Андерсена в мультиплікації, «Зоряний хлопчик» (режисер А. Дудоров, СРСР, 1958) та ін., «Пеппі Довгапанчоха» (режисер У. Хелльбум, Швеція, Німеччина, 1969), «Пеппі Довгапанчоха» (режисер М. Мікаелян, СРСР, 1984) та ін.

вибірковий переказ (усно) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту,

візуалізація враження (малюнок, постер, фотоколаж або ін.) від почутого та/або прочитаного художнього/медіатексту, проєкція власного або відомого життєвого досвіду на порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми, визначення спільних та різних елементів змісту і форми у фольклорних і літературних казках, характеристика емоційного стану та вчинків літературних персонажів, усний і письмовий переказ прочитаної казки (стислий та/або вибірковий, творчий), створення письмового тексту (коментар, пост для соцмереж або ін.) з урахуванням мети, адресата і власного життєвого досвіду, знаходження і виправлення недоліків та помилок у власному висловленні, аналіз змісту написаного власного висловлення, коригування тексту на основі проведеного аналізу, творче використання мовних засобів із запропонованих варіантів та обґрунтування зробленого вибору.

СЛУХАЄМО ГОЛОСИ ПРИРОДИ (8 годин)

I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях знаходить у почутому та/або прочитаному повідомленні (художньому тексті/медіатексті) відповіді на поставлені запитання; визначає ключові слова в почутому та/або прочитаному повідомленні (науково-популярному тексті, художньому тексті, медіатексті); формулює тему та ідею почутого та/або прочитаного повідомлення (художнього тексту/медіатексту); визначає основну і другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в художньому тексті/медіатексті; розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань, які виникли в результаті сприймання художнього тексту/медіатексту; регулює власні емоції під час художньої декламації.

II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів

знаходить у тексті відому і нову інформацію; розрізняє тексти різних стилів, типів і жанрів (науково-популярний текст, вірш, казка, оповідання) у контексті авторського задуму; розпізнає виражальні засоби (пейзаж), використовує окремі з них; переказує зміст художнього тексту/медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання; творчо опрацьовує прочитаний текст (художній текст/медіатекст), у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо.

III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі створює невеликі типові повідомлення на спеціальних

Зарубіжні поети про природу: **Г. Гейне (1797–1856)** («Задзвени із глибини...») Поетизація природи, утвердження зв'язку природи й людини; утілення любові та дбайливого ставлення до довкілля.

Редьярд Кіплінг (1865–1936).

«**Мауглі**». Історія хлопчика, якого виховали тварини, його дружба з ними. Сміливість, кмітливість, доброта Мауглі. Яскравість характерів персонажів-тварин, утілення в них людських рис. Закони джунглів і цінності людського життя. Ідея відповідальності людини за природний світ.

Ернест Сетон-Томпсон (1860–1946).

«**Лобо**». Авторські спостереження за світом природи. Образи тварин, розкриття їх у подіях оповідання, авторських характеристиках.

Утвердження любові до всього живого, гуманного ставлення людей до тварин. **(ТЛ)** *Вірш, пейзаж, оповідання.*

(ЛК) *Описи природи, тварин у науково-популярних текстах, художній літературі та інших видах мистецтва.* **(УС)** *Українські переклади творів зарубіжних авторів про природу.*

(МТ) *Фільмографія: «Мауглі» (режисер Р. Давидов, СРСР, 1973), «Книга Джунглів» (режисер Дж. Фавро, США, 2016), «Мауглі» (режисер Е. Серкіс, США, 2018), «Лобо» (режисери Джеймс Алгар, Джек Коуффер, США, 1962), «Лобо» (режисер Стів Гудер, США, 2007), «Хроніки тварин Сетона»*

Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, вибіркоче або ін.), знаходження в почутому та/або прочитаному художньому тексті/медіатексті відповідей на поставлені запитання, визначення ключових слів у почутому та/або прочитаному повідомленні, формулювання теми та ідеї почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, визначення основної і другорядної інформації в почутому та/або прочитаному тексті, декламація художнього твору, розповідь про власний емоційний стан під впливом прочитання твору, характеристика персонажів, знаходження у різних видах текстів відомої та нової інформації, розрізнення текстів різних стилів, типів і жанрів у контексті авторського задуму, розпізнавання та використання виражальних засобів (пейзаж), переказ змісту художнього тексту/медіатексту, підготовка відгуку про твір, створення невеликих типових повідомлень на цифрових (захищених) сервісах і в соцмережах (повідомлення для

<p>(захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах; дискутує (очно або в онлайн-середовищі) на теми, пов'язані з прочитаними творами, переглянутими фільмами; дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>порівнює художні та науково-популярні тексти про тварин і явища природи, виявляючи в них певні мовні та стилеві ознаки.</p>	<p>(режисер Т. Сирато, Японія, 1989) та ін.</p>	<p>шкільного сайту, пост для соцмережі тощо), дискусія (очна або в онлайн-середовищі) щодо прочитаних творів та/або переглянутих фільмів, порівняння художніх та науково-популярних текстів про тварин і явища природи.</p>
--	---	---

СИЛА ТВОРЧОЇ УЯВИ (7 годин)


<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях аргументовано зіставляє почуте та/або прочитане із життєвим досвідом; виявляє взаємозв'язок змісту або інших компонентів літературного твору (цитат, уривків, епізодів, вчинків персонажів тощо) із власними потребами для особистісного розвитку; розповідає про власний емоційний стан під час сприймання художнього тексту/медіатексту.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>визначає порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми, характеризує і співвідносить їх із сучасністю; формулює тему та основну думку художнього тексту/медіатексту; виокремлює в художньому тексті мікротеми, коментує їх; проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображені в художньому тексті/медіатексті.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі записує власні міркування про</p>	<p>Льюїс Керролл (1832–1898). «Аліса в Країні Див» (2-3 розділи за вибором учителя). Образ Аліси, світ її уяви та захопливі пригоди. Персонажі, які оточують героїню. Особливості художньої мови твору. Ознаки казки. Утілення ідеї особистої свободи, вільного мислення й творчого ставлення до життя.</p> <p>Елеанор Портер (1868–1920). «Полліанна» (3-4 розділи за вибором учителя). Щирість, мужність і оптимізм Полліанни, її позитивний вплив на життя міста, долю інших людей. Творча фантазія головної героїні. Зміни у внутрішньому світі й житті інших персонажів після зустрічі з Полліанною. Ідея відчуття радості життя, що змінює світ на краще. Художні засоби розкриття образу Полліанни.</p> <p>(ТЛ) Персонаж, герой/героїня літературного твору. Поглиблення понять: тема та ідея художнього твору, сюжет.</p> <p>(ЛК) Утілення сюжетів творів зарубіжних письменників в образотворчому та музичному мистецтві.</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, перерване або ін.), аргументоване зіставлення почутого та/або прочитаного повідомлення із власним або відомим життєвим досвідом, виявлення взаємозв'язку змісту твору (або його компонентів) із власними потребами для особистісного розвитку, розповідь про власний емоційний стан (відтінки настрою, почуття, переживання тощо) під час сприймання художнього тексту/медіатексту, визначення порушених у тексті проблем, характеристика їх та співвіднесення із сучасністю, формулювання теми та основної думки тексту, виокремлення в художньому тексті та коментування мікротем,</p>
---	--	--


<p>прочитані твори та інформацію про них з інших джерел (зокрема цифрових), створюючи постер за прочитаним твором; висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо проблем, які порушуються у художніх творах.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читачької діяльності та індивідуального мовлення</p> <p>порівнює літературних персонажів за визначеними ознаками, зокрема характеризує їхні вчинки, ставлення до інших, особливості їхньої мови тощо.</p>	<p>(УС) Переклади творів українською мовою. Ілюстрації українських художників до творів.</p> <p>(МТ) Фільмографія: «Аліса у Дивокраї» (режисер Є. Пружанський, Україна (СРСР), 1981), «Аліса у Дивокраї» (режисер Т. Бертон, США, 2010), «Аліса у Дивокраї» (режисер Г. Ласке, США, 1951), «Полліанна» (режисер Д. Свіфт, США, 1960), «Полліанна» (режисер С. Хардінг, Велика Британія, 2003).</p>	<p>створення фанфіка або коміксу (проекція власної поведінки в контексті ситуацій твору), створення постера або колажу за прочитаним твором, висловлення в цифровому середовищі (наприклад, чат, блог, сторінка в соцмережі тощо) щодо творів художньої літератури, порівняння літературних персонажів, характеристика мови персонажів прочитаних художніх текстів/медіатекстів.</p>
---	--	--

У ВИРІ ЗАХОПЛИВИХ ПРИГОД (8 годин)

<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях розпізнає в почутому та/або прочитаному художньому тексті/медіатексті факти, судження та аргументи; використовує елементи конспектування (зокрема визначає ключові слова та фрази в почутому та/або прочитаному повідомленні); відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого та/або прочитаного повідомлення; визначає спільне і різне в повідомленнях літературних персонажів (героїв/героїнь).</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів</p> <p>пояснює вплив прочитаного художнього тексту/медіатексту на формування власного естетичного смаку, читачьких інтересів; розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб; аргументує</p>	<p>Марк Твен (1835–1910). «Пригоди Тома Соєра» (2-3 розділи за вибором учителя). Світ дитинства в романі. Том Соєр і Гекльберрі Фінн. Том Соєр і Беккі Тетчер. Життя містечка і пригоди юних друзів. Мрії Тома, його витівки, бажання самоствердитися. Риси характеру Тома, що розкриваються в стосунках з іншими. Сміливість і заповзятливість Тома Соєра та його друзів, їхнє прагнення зробити довколишній світ цікавішим і людянішим.</p> <p>Туве Янсон (1914–2001). «Капелюх Чарівника»</p> <p>Туве Янсон «Капелюх Чарівника». Чарівність художнього світу твору. Казкові персонажі, утілення в них ідей доброти, щирості, сімейних цінностей.</p> <p>(ТЛ) Повість. Поглиблення понять: персонаж, герой/героїня літературного твору.</p>	<p>Різні види читання (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, перерване або ін.), розпізнавання в почутому та/або прочитаному повідомленні (художньому тексті/медіатексті) фактів, суджень та аргументів, використання елементів конспектування (ключових слів, фраз у почутому та/або прочитаному повідомленні), відтворення основних думок і фактів, окремих висловлювань літературних персонажів, визначення спільного і різного в повідомленнях літературних персонажів (героїв/героїнь), пояснення впливу прочитаного художнього тексту/медіатексту на</p>
--	--	---

<p>власну оцінку прочитаного художнього тексту/медіатексту, наводячи доречні цитати; фіксує елементи художнього тексту/медіатексту, оптимізуючи написане за допомогою окремих графічних позначок (у формі коміксу, аніме або ін.).</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі доповнює та/або замінює окремі частини тексту відповідно до теми і мети висловлення; удосконалює письмовий текст (власний і чужий); визначає способи виправлення помилок у власному мовленні; демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування.</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення порівнює окремі елементи художніх текстів; творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір.</p>	<p><i>(ЛК) Художні твори для дітей і про дітей у сучасному мистецтві.</i></p> <p><i>(УС) Переклади творів українською мовою.</i></p> <p><i>(МТ) Сучасні українські та зарубіжні письменники про літературу й читання (виступи, інтерв'ю, пости тощо).</i></p> <p><i>Фільмографія: «Пригоди Тома Соєра і Гекльберрі Фінна» (режисер С. Говорухін, Україна (СРСР), 1981), «Щасливе сімейство мумі-тролів» (режисер Х. Сайто, М. Кодзіма, Японія, Фінляндія, Нідерланди, 1990), «Долина мумі-тролів» (режисер С. Бокс, Д. Роббі, Фінляндія, Велика Британія, 2019).</i></p>	<p>формування власного естетичного смаку і читацьких інтересів, розкриття актуальності літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб, аргументація власної оцінки прочитаного художнього тексту/медіатексту із наведенням доречних цитат, фіксація елементів художнього тексту/медіатексту з допомогою графічних позначок (комікс, манга, аніме або ін.), доповнення та/або заміна окремих частин тексту відповідно до теми і мети висловлення, удосконалення письмового тексту (власного та чужого), визначення способів виправлення помилок у власному мовленні, конструктивна взаємодія у процесі редагування, порівняння окремих елементів художніх текстів, творче використання мовних засобів (обрання із запропонованих варіантів доречних нестандартних рішень).</p>
Підсумки (2 години)		
<p>I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях створює самостійно (або спільно з іншими) усне повідомлення на обрану тему на підставі зібраної інформації, розрізняє відому і нову для себе інформацію, її користь для себе й співрозмовників; наводить аргументи і приклади (цитати з художнього</p>	<p>Художні твори класики й сучасності, прочитані протягом навчального року. Актуальні теми, ідеї, сюжети творів. Улюблені літературні персонажі, герої/героїні. Ознаки окремих жанрів (народна казка, літературна казка, оповідання, повість, вірш та ін.).</p>	<p>Створення усного повідомлення на обрану тему на підставі зібраної інформації, обговорення порушених у художньому тексті/медіатексті проблем із залученням та проєкцією на власний або відомий життєвий</p>

<p>тексту/ медіатексту) на підтвердження власної позиції; доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації.</p> <p>II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів описує свої літературні вподобання, наводячи приклади з прочитаних творів; створює текст за визначеними характеристиками на основі графічної інформації.</p> <p>III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі – спільно створює та презентує інформацію про художні твори у довільно обраний спосіб (буктрейлер, аудіо- чи відеозапис власного виступу тощо).</p> <p>IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення створює індивідуально або спільно з іншими плакат (або презентацію) про улюбленого письменника/письменницю з використанням творів мистецтва.</p>	<p>Українські перекладачі творів зарубіжних письменників. Враження про сучасні медіатексти за прочитаними творами.</p>	<p>досвід, аргументація із наведенням відповідних прикладів, висловлювання ставлення до думок інших осіб, опис власних літературних уподобань (у формі малюнка, інформаційного плакату, колажу, мотиватора, мема, буктрейлера або ін.), перетворення графічної інформації (схема, таблиця) на текстову, взаємодія з іншими особами в цифровому середовищі (створення індивідуально або спільно з іншими медіапродукту), створення індивідуально або спільно з іншими плакату або презентації.</p>
<p>Діагностувальні роботи (5 годин)</p>		
<p>Розвиток зв'язного мовлення (4 години)</p>		
<p>Додаткове читання (2 години)</p>	<p>Шарль Перро «Попелюшка». Перемога добра над злом. Винагорода головної героїні за щирість, доброту, працьовитість «Кіт у чоботях». Головна цінність – це не золото, а розум і кмітливість.</p>	

	<p>Джоан Ролінг «Гаррі Поттер і філософський камінь». Реальне і фантастичне у творі. Світ добра і зла в художній літературі.</p>	
--	--	---



5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Згідно Закону України «Про повну загальну середню освіту» кожен учень має право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів його навчання незалежно від виду та форми здобуття ним освіти. Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне. За вибором закладу оцінювання може здійснюватися за системою оцінювання, визначеною законодавством, або за власною шкалою. За умови використання власної шкали заклад має визначити правила переведення загальної оцінки результатів навчання семестрового та річного оцінювання до системи, визначеної законодавством, для виставлення у Свідоцтві досягнень. Семестрове та підсумкове (річне) оцінювання результатів навчання здійснюють за 12-бальною системою (шкалою), а його результати позначають цифрами від 1 до 12.

Формувальне (поточне формувальне) оцінювання, окрім рівневого або бального може здійснюватися у формі самооцінювання, взаємооцінювання учнів, оцінювання вчителем із використанням окремих інструментів (карток, шкал, щоденника спостереження вчителя, портфоліо результатів навчальної діяльності учнів тощо).

Основною ланкою в системі контролю у закладах загальної середньої освіти є поточний контроль, що проводиться систематично з метою встановлення рівнів опанування навчального матеріалу та здійснення корегування щодо застосовуваних технологій навчання. Основна функція поточного контролю – *навчальна*. Запитання, завдання, тести, тощо спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення пройденого, тому індивідуальні форми доцільно поєднувати із фронтальною роботою класу. Також звертаємо увагу на важливість урахування мотиваційно-стимулюючої функції поточного оцінювання.

Тематичне оцінювання пропонується здійснювати на основі поточного оцінювання із урахуванням проведених діагностичних (контрольних) робіт, або без проведення подібних робіт залежно від специфіки навчального предмета. Під час виставлення тематичного бала результати перевірки робочих зошитів, як правило, не враховуються.

Семестрове оцінювання може здійснюватися за результатами контролю груп загальних результатів відображених у *Свідоцтві досягнень*. Семестровий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в обсязі навчальних тем, розділів і підтвердження результатів поточних оцінок, отриманих учнями раніше. Фіксація записів тематичного та семестрового оцінювання проводиться в окремій колонці без дати. Оцінка за семестр ставиться за результатами тематичного оцінювання та контролю груп загальних результатів.

Запропоновані критерії оцінювання зорієнтовані на очікувані групи результатів навчання, передбачені навчальною програмою. Якщо рівень результатів навчання учня (учениці) визначити неможливо з якихось причин, у класному журналі та свідоцтві досягнень, таблиці навчальних досягнень роблять запис «не атестований(а) (н/а)»

5.1. Критерії оцінювання навчальних досягнень предмету «Зарубіжна література»

Рівні навчальних досягнень учнів	Бали	Оцінювання навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учні відтворюють матеріал на елементарному рівні, називаючи окремий літературний факт або явище.
	2	Учні розуміють навчальний матеріал на елементарному рівні його засвоєння, відтворюють якийсь фрагмент окремим реченням.
	3	Учні сприймають навчальний матеріал, дають відповідь у формі зв'язного висловлювання (з допомогою вчителя).
Середній	4	Учні володіють літературним матеріалом на початковому рівні його засвоєння, відтворюють незначну його частину, дають визначення літературного явища без посилання на текст.

	5	Учні володіють матеріалом та окремими навичками аналізу літературного твору, з допомогою вчителя відтворюють матеріал і наводять приклади з тексту.
	6	Учні володіють матеріалом, відтворюють значну його частину, з допомогою вчителя знаходять потрібні приклади у тексті літературного твору.
Достатній	7	Учні володіють матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводять окремі власні приклади на підтвердження певних суджень.
	8	Учні володіють матеріалом, навичками текстуального аналізу на рівні цілісно-комплексного уявлення про певне літературне явище, під керівництвом учителя виправляють допущені помилки й добирають аргументи на підтвердження висловленого судження або висновку.
	9	Учні володіють матеріалом та навичками ціліснокомплексного аналізу художнього твору, систематизують та узагальнюють набуті знання, самостійно виправляють допущені помилки, добирають переконливі аргументи на підтвердження власного судження.
Високий	10	Учні володіють матеріалом та навичками ціліснокомплексного аналізу літературного твору, виявляють початкові творчі здібності, самостійно оцінюють окремі нові літературні явища, знаходять і виправляють допущені помилки, працюють з різними джерелами інформації, систематизують та творчо використовують дібраний матеріал.
	11	Учні на високому рівні володіють матеріалом, вміннями і навичками аналізу художнього твору, висловлюють свої думки, самостійно оцінюють різноманітні явища культурного життя, виявляючи власну позицію щодо них.

12	Учні вільно володіють матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляють особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до використання набутих знань та вмінь у нестандартних ситуаціях, схильність до літературної творчості.
-----------	--

5.2. Види робіт із зарубіжної літератури

Основними видами класних і домашніх письмових робіт:

- відповідь на поставлене в підручнику або вчителем запитання;
- написання навчальних класних творів;
- виконання самостійних творчих робіт (написання віршів, оповідань, есе; створення проектів, підготовка доповідей, рефератів тощо);
- тестування;
- складання планів (простих і складних);
- складання таблиць, схем римування, написання конспектів (у старших класах), робота з цитатним матеріалом, з літературними джерелами, додатковою науковою, критичною та словниково-довідковою літературою та інші види робіт, передбачені чинними програмами для базової школи тощо.

Основними видами класних і домашніх усних робіт із зарубіжної літератури є:

- виразне читання художніх текстів;
- відповідь на поставлене в підручнику або вчителем запитання;
- складання усних навчальних класних і домашніх творів різних жанрів і обсягу;

- читання напам'ять;
- переказ (докладний і стислий) тощо.

Розвиток мовлення, контрольні роботи.

Орієнтовні види робіт із розвитку мовлення:

- ✓ складання оповідання (казки) за прислів'ям;
- ✓ добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору;
- ✓ введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у вже існуючому творі;
- ✓ усний переказ оповідання, епізоду твору;
- ✓ твір-характеристика персонажа;
- ✓ написання асоціативного етюдю, викликаного певним художнім образом;
- ✓ написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо;
- ✓ твір-опис за картиною;
- ✓ складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника);
- ✓ підготовка проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) – індивідуального чи колективного – з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо;
- ✓ складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації;
- ✓ написання реферату;
- ✓ ідейно-художній аналіз поетичного чи прозового твору;
- ✓ написання листа авторові улюбленої книжки;
- ✓ інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору) тощо.

Орієнтовні види контрольних робіт:

- ✓ тест;
- ✓ відповіді на запитання;

- ✓ контрольний літературний диктант;
- ✓ анкета головного героя;
- ✓ комбінована контрольна робота тощо;
- ✓ письмові контрольні твори.

Правила перевірки контрольних письмових творів із зарубіжної літератури

- За наявності у творі більше п'яти поправок оцінка знижується на бал.
- Оцінка за контрольний твір є середнім арифметичним за зміст і грамотність.
- Орієнтовний обсяг письмового твору в 5 класі 0,5 – 1,0 сторінки.

Вимоги до написання творів

Серед умінь і навичок, які повинен набути учень/учениця п'ятого класу на уроках літератури, особливу увагу приділяють умінню усно та письмово переказувати текст (докладно, стисло, вибірково), встановлювати зв'язки між подіями твору, характеризувати персонажів (головних і другорядних) на основі їхніх вчинків, знаходити в тексті зображувальні та виражальні засоби мови, пояснювати їхню художню роль. Написання твору дає змогу розвивати ці навички, працювати послідовно, поступово ускладнюючи вид завдання. Теми, які пропонуються у п'ятому класі, враховують саме послідовність набуття навичок аналізу художнього твору: від власне переказу окремих епізодів до їх порівняння, аналізу зв'язків, характеристики героїв, художніх засобів виразності.

Виразне читання напам'ять

1. Відтворення емоційної насиченості твору (внутрішнє «бачення», робота творчої уяви читця – особливо поетичного тексту).
2. Розуміння ідейно-художнього смислу, а не лише фактичного змісту тексту.

3. Вміння висловити своє особисте ставлення, передати зміст і настрій слухачам.

5.3. Критерії оцінювання виразного читання напам'ять художніх творів

Рівні навчальних досягнень		Критерії оцінювання
Початковий	1	Учень монотонно читає напам'ять лише окремі фрази художнього тексту.
	2	Учень невиразно читає напам'ять невеличкий фрагмент рекомендованого для вивчення твору.
	3	Учень читає напам'ять недостатній за обсягом уривок твору зі значною кількістю фактичних мовленнєвих помилок.
Середній	4	При читанні напам'ять твору учень допускає значну кількість помилок різного характеру.
	5	Учень читає вивчений напам'ять твір зі значними змістовими неточностями, порушенням правил техніки мовлення.
	6	Учень читає напам'ять художній твір з окремими орфоепічними та змістовими огріхами.
Достатній	7	При читанні напам'ять твору учень правильно, чітко передає зміст твору, але виконує його невиразно, монотонно.
	8	Вивчений напам'ять твір учень читає з окремими декламаційними огріхами.
	9	Учень виразно читає напам'ять вивчений твір, але час від часу допускає змістові неточності.
Високий	10	Учень виразно, без помилок та неточностей, декламує твір напам'ять.
	11	Вивчений напам'ять твір учень декламує, виявляючи індивідуальне розуміння тексту, своє ставлення до прочитаного.

12	Читання напам'ять твору учнем відзначається високим рівнем артистизму, мовленнєвої вправності. Учень виявляє особисте ставлення до прочитаного, може сформулювати і висловити своє «надзавдання» (мету) читання твору.
----	--

5.4. Критерії оцінювання творчих проєктів (мультимедійні презентації, відеороботи, буктрейлери та ін.)

	Відмінно	Добре	Потребує покращення	Не завершено
Зміст роботи	Робота цікава для учнів, відповідає поставленій темі та меті. Чітко сформульовані висновки. Відсутні стилістичні та граматичні помилки. Дотримані правила академічної доброчесності	Нечітко сформульована тема та мета. Дослідження ґрунтується на твердженні або спростуванні 1-2 гіпотез. Приклади частково ілюструють висновки, до яких дійшли учні. Дотримані правила академічної доброчесності	Не сформульована мета дослідження. Не вдало підібрані ілюстрації (невідповідні, нечіткі). Поручена логіка викладення матеріалу. Дотримані правила академічної доброчесності	Проєкт не висвітлює тему та мету роботи. Мають місце фактичні помилки. Робота побудована нелогічно, баато неточностей. Дотримані правила академічної доброчесності
Оформлення	Інформація логічно розташована. Ілюстрації підібрані відповідно до мети роботи, відредаговані, вдало розташовані, допомагають розкрити зміст роботи. Гармонійно поєднані кольори, аудіо ефекти та ін..	В роботі наявні ілюстрації, які допомагають розкрити тему роботи. Відсутні аудіо ефекти. Робота переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття.	В роботі мало ілюстрацій, або ж вона переобтяжена матеріалом. Не продумане розміщення слайдів, або ж порушена логічна послідовність.	Відсутні аудіо ефекти. Нечіткі, розмиті зображення. Відсутнє естетично правильне оформлення.

Групова робота	При виконанні роботи спостерігається злагодженість, взаємоповага, однакова активність усіх учасників	При виконанні роботи учні виявляли взаємоповагу	Між членами групи відсутня налагоджена співпраця	Між членами групи взагалі відсутня співпраця
---------------------------	--	---	--	--

5.5. Орієнтовний перелік інструментів формуального оцінювання

№	Назва	Опис інструмента
1	Аналіз портфоліо	Перевірка рівня навчальних досягнень за допомогою портфоліо учня. Портфоліо – це підібрані учнем роботи із зазначенням дати, призначення яких – розповісти історію учнівських досягнень або поступу. Портфоліо зазвичай містить особисті роздуми учня з поясненнями, чому обрано ту чи ту роботу і як саме вона показує досягнення цілей Навчання
2	Відповідь хором	Учні одночасно усно реагують на певну репліку. Це може бути відповідь на запитання, висловлення згоди чи незгоди із запропонованим твердженням, повторення сказаного вчителем тощо
3	Візьми і передай	Спільна групова робота, яку використовують, щоб поділитися думками або зібрати інформацію від кожного учасника групи; учні записують відповіді, потім передають вправо, додають власну відповідь на іншому аркуші і продовжують, доки їхній папірець обійде всю групу і знову повернеться до них. Потім обговорюють результати в групі
4	Внутрішнє / зовнішнє коло	Учні стають у два кола, внутрішнє та зовнішнє, обличчям одне до одного. Учні, що стоять навпроти, ставлять одне одному запитання по темі, які вони попередньо написали. Зовнішнє коло рухається і утворюються нові пари. Потім процедура повторюється
5	Газетний заголовок	Вигадайте газетний заголовок, який може бути написаний до теми, яку ми вивчаємо. Передайте основну ідею події

6	Гра в кубик	Покажіть 6 запитань до уроку. Об'єднайте учнів у групи по 4. У кожній групі є один кубик. Кожен кидає кубик та відповідає на запитання з відповідним номером. Якщо номер випав більш ніж один раз, учень може доповнити попередню відповідь або кинути кубик ще раз. Відповіді можна записувати
7	Доповни думку	Письмова перевірка розуміння стратегії, коли учні заповнюють пропуски у пропонуваному твердженні
8	Есе «хвилинка»	Питання для есе на одну хвилину – це конкретне питання з орієнтацією на очікуваний(і) результат(и) навчання, на яке можна відповісти за одну-дві хвилини
9	Запис у журнал	Учні записують у свій журнал або зошит розуміння предмету, поняття або те, що вони вивчили на уроці. Вчитель переглядає записи, щоб дізнатися чи зрозумів учень певну тему, урок, поняття або вивчене
10	Записні книжки учнів	Інструмент для учнів для відстежування навчального поступу: куди я рухаюся? де я зараз? як туди дістатися?
11	Збір ідей	Учитель ставить запитання або дає завдання. Учні самостійно відповідають на аркуші паперу, зазначаючи не менше трьох думок / відповідей / тверджень. Учні, що завершили, встають. Вчитель звертається до певного учня і просить його поділитися записаними ідеями. Учні викреслюють пункти, попередньо озвучені однокласниками і сідають, коли в них а аркушах закінчилися всі записані ідеї, незалежно від того, чи вони були озвучені саме ними. Вчитель продовжує опитувати учнів, доки сядуть усі
12	З-Х-В та ЗХВ+	Учні відповідають групами, в парах або індивідуально на запитання «Що ми вже знаємо?» (З), «Що ми хотіли б дізнатися?» (Х) та «Що вже вивчили за темою?» (В). Плюс (+) просить учнів класифікувати отримані знання за допомогою концептуальної карти або наочної схеми, яка відображає ключову інформацію. Потім кожен учень записує короткий підсумок (на один абзац) про вивчене.
13	Картка на вихід	Це письмові відповіді учнів на запитання на картках, які учням роздають наприкінці уроку, після завершення певного виду роботи, теми тощо

14	Концептуальна карта	Будь-яка можлива форма схематичної наочності, яка допомагає учням побачити взаємозв'язки між поняттями за допомогою побудованих схем ключових слів, що позначають такі поняття
15	Лідер за номером	Учні об'єднуються в групи по чотири і кожному члену групи присвоюється номер. Учитель ставить питання / проблему і всі чотири учні її обговорюють. Вчитель називає номер і відповідний учень у кожній групі відповідає
16	Найзаплутаніший (або найясніший) момент	Це варіант однохвилинки. Можна дати учням трохи більше часу для відповіді на запитання. Запитайте (в кінці уроку або під час паузи, яка утворилася після пояснення теми): «Який найбільш заплутаний момент» сьогоднішнього заняття?» або «Що вам здалося незрозумілим у понятті « »?»
17	Перевірка неправильного розуміння	Учитель надає учням поширені або передбачувані помилкові твердження з певної теми, щодо певного принципу або процесу і запитує, чи згодні вони з цим чи ні та чому. Учні мають дати аргументовані відповіді. Перевірка неправильного розуміння може також застосовуватися у формі тесту з декількома варіантами відповіді або гри «правильно-неправильно»
18	Перепарафразування	Учні мають висловити власними словами основну ідею уроку чи щойно поясненої теми
19	Підбиття підсумків	Форма роздумів одразу після певного виду роботи
20	Підказка за аналогією	Учні мають сформулювати думку на основі підказки-аналогії: (певне поняття, принцип або процес) виглядає як _____ тому що _____
21	Підсумок А-Б-В	Кожному учневі в класі присвоюється окрема літера алфавіту, а він обирає слово, яке починається на цю літеру та пов'язане з вивченою темою

22	Підсумок або питання на картках	Учитель час від часу роздає картки й просить учнів писати з обох сторін за такими правилами: (Один бік) на підставі вивченого (теми, розділу), опишіть основну велику ідею, яку ви зрозуміли, у формі короткого висновку. (Другий бік) запишіть те, що ви ще не повністю зрозуміли у вигляді твердження або запитання
23	Підсумок одним реченням	Учні просять написати підсумкове речення, яке відповідає на запитання «хто», «що», «де», «коли», «чому», «як» щодо певної теми
24	Підсумок одним словом	Учні мають обрати з-поміж наведених варіантів (або запропонувати самостійно) слово, яке найкраще підсумовує тему
25	Подумай – запиши – обговори в парі – поділися	Учні обдумують відповідь самостійно, записують її, об'єднуються в пари та обговорюють відповідь із партнерами, а потім озвучують її всьому класу
26	Подумай – розкажи в парі	Вчитель ставить учням запитання. Учні самостійно формулюють відповіді протягом визначеного часу, потім повертаються кожен до свого партнера та надають йому відповідь. Вчитель викликає декілька пар на вибір, які озвучують свої відповіді у класі
27	Пригадай – підсумуй – запитай – пов'яжи за 2 хвилини (ППЗП2)	За дві хвилини учні повинні <i>пригадати</i> та назвати у правильному порядку найважливіші ідеї, отримані на попередньому занятті; за дві хвилини <i>підсумувати</i> ці пункти одним реченням, записати одне основне <i>запитання</i> , на яке вони хочуть отримати відповідь та знайти одну <i>прив'язку</i> цього матеріалу до основної теми предмету чи курсу
28	Рішення-рішення	Учитель висловлює певну думку, потім просить учнів зайняти сторону, що відповідає їхній думці з цієї теми і поділитися аргументацією. Учні можуть змінювати сторону після обговорення
29	Самооцінювання	Процес, під час якого учні збирають дані про власне навчання, аналізують що саме відображує їхні успіхи в досягненні навчальних цілей та планують наступні кроки

30	Семинар за Сократом	Учні ставлять питання одне одному з певного важливого питання або теми. Питання ініціюють розмову, яка триває як серія відповідей та додаткових запитань
31	Сигнали руками	Учні на прохання вчителя показують визначені сигнали рукою, щоб повідомити про рівень розуміння певного поняття, принципу або процесу: «Розумію__і можу пояснити» (наприклад, великий палець вгору). «Ще не зовсім розумію__» (наприклад, великий палець вниз). «Не впевнений щодо___» (наприклад, помахати рукою)
32	Скажи щось	Учні по черзі обговорюють у групі певний прочитаний розділ або переглянуте відео
33	Сортування слів	Учням дають набір словникових термінів, які вони сортують за заданими або створеними ними категоріями
34	Спінер ідей	Учитель створює спінер, розділений на 4 сектори з написами «Спрогнозуй», «Поясни», «Підсумуй», «Оціни». Після пояснення нового матеріалу вчитель крутить спінер та просить учнів відповісти на запитання залежно від місця зупинки спінера. Наприклад, спінер зупиняється на секторі «Підсумуй», тоді вчитель може сказати: «Назви ключові поняття, про які щойно йшлося»
35	Спостереження	Учитель готує протокол спостереження із переліком учнів у класі, де буде зазначено, за якими саме очікуваними результатами він буде спостерігати. Рухаючись класом, він спостерігає за учнями, коли вони працюють, і робить необхідні записи та позначки в протоколі спостереження
36	Тестування	За допомогою тестування вчитель перевіряє опанування учнями фактичної інформації, понять. Орієнтовні типи тестових завдань: Декілька правильних варіантів. Правильно/Неправильно Коротка відповідь Знайди відповідність Розширена відповідь

